

Uutisrysä

ELY-keskus | Järvi-Suomen kalatalouspalvelut
KALATALOUSYKSIKÖN TIEDOTUSLEHTI 1/2023

PÄÄKIRJOITUS

Alueellinen kalataloushallinto 40 vuotta

Alueelliset kalastuspiirit aloittivat vuoden 1982 vuoden lopulla osana samana vuonna voimaan tullutta kalastuslain kokonaisuudistusta. Siihen asti kalatalouden aluehallintoon kuuluvia tehtäviä hoidettiin monessa organisaatiossa. Kalastuspiirejä perustettiin 11 vastaamaan silloista läänijakoa.

Alueellinen yhteistoiminta alkaa

Keskeisten hallintotehtävien kuten yleisen kalatalousedun valvonnan ohella uutena tehtäväkokonaisuutena oli alueellisen yhteistyön järjestäminen ja kehittäminen. Perustettiin kalastusalueet, joiden

myötä alkoi keskusjärvien ympärille rakentunut alueellinen yhteistoiminta. Kalastusalueitoiminta löysi alkuvaiheen epäilyjen jälkeen melko pian paikkansa. Kalastuspiirin ohjauksessa toimineen kalastusalueen tärkeimpiä tehtäviä oli käyttö- ja hoitosuunnitelman laatiminen sekä sen toteuttaminen. Kalastuskuntien uusimmat säännöt vahvistettiin uuden lain mukaisiksi. Vuoden 1982 kalastuslain lähtökohtana oli vesialueiden pysyvän tuoton lisääminen ja kalavesien hyödyntäminen verrattuna edelliseen vuoden 1951 suojelupainotteiseen lakiin. Uusi tunnettiin myös ns. pilkkilakina, koska siihen kuului uutena yleiskalastusoikeutena läänikohtainen pilkkikortti, joka oikeutti pilkkimään silloisen läänin alueella.

Kalastuspiirin tehtävänä oli selvittää pilkinnän alueellinen kalastusrasitus ja jakaa sen mukaan kertyneet varat kalastusalueille vesialueiden omistajille edelleen jaettavaksi. Alkuvuosina hankittiin paljon alueellista tietoa kalakantojen tilasta ja kalastuksesta, koska sitä oli paikoin niukasti olemassa.

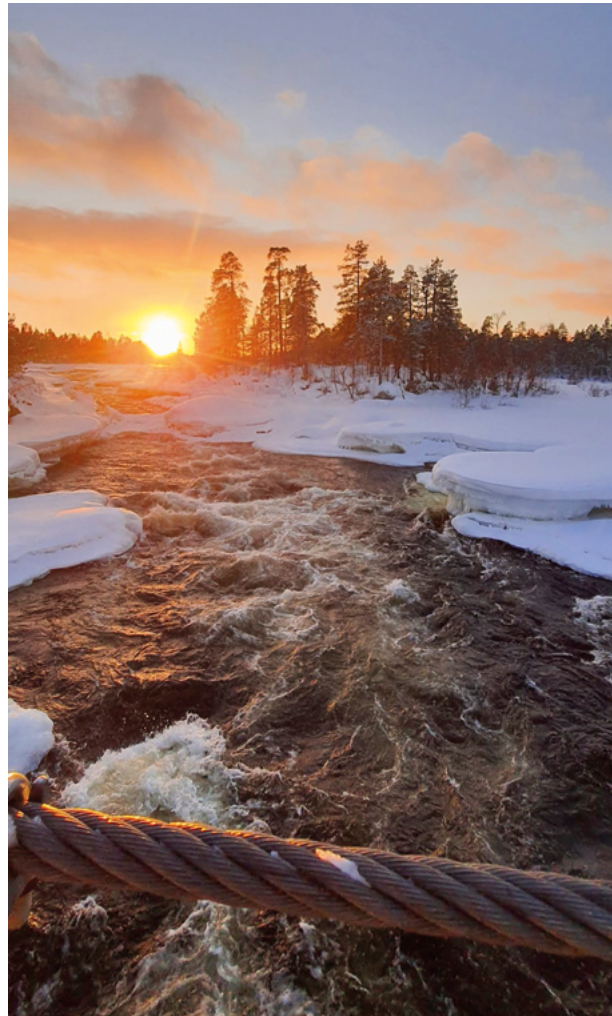
Ensimmäisinä virkamiehinä kalastuspiirin toiminnan käynnistivät kalastusbiologit heidän tukenaan toimistosihteerit. Melko pian kalastuspiiriin tulivat piirikalastusmestarit, aluksi ministeriön palveluksessa toimineet ja myöhemmin kalastuspiiriin siirtyneet valvontakalastusmestarit sekä työsopimussuhteiset kalataloussuunnittelijat. Kalastuspiirien toiminta alkoi maa- ja metsätalousministeriön suorassa ohjauksessa.

Hallinto kestänyt organisaatiouudistukset

Aluehallinnon uudistusten myötä kalastuspiiri yhdistyi maatalouspiirin kanssa muodostaen maaseutuelinkeinopiirin vuonna 1993 jatkaen maaseutuhallinnon yhteydessä osana vuonna 1997 muodostettua Työvoima- ja elinkeinokeskusta sekä vuodesta 2010 alkaen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa. Viimeisin organisaatiouudistus vuodesta 2015 koski pelkästään kalataloutta, kun toiminta keskitettiin kolmeen suuralueeseen koko maassa ja kalatalous sai ELY-keskusorganisaatioon oman yksikön, joka keskittyy kalataloustehtäviin osana monialaista ELY-keskuksen aluehallintoa. Suuralueiden järjestämisestä vastaavat Järvi-Suomessa Pohjois-Savon ELY-keskus, rannikkoalueella Varsinais-Suomen ELY-keskus ja Pohjois-Suomessa Lapin ELY-keskus. Järvi-Suomessa käytämme myös toimialueitamme hyvin kuvaavaa nimeä Järvi-Suomen kalatalouspalvelut. Uudistuksen tuloksen maakunnalliset palvelut on saatu säilytettyä.

Hallinto tukee ja ohjaa monin tavoin

Kalatalouden aluehallinnon alkuvaiheessa korostuivat kalavarojen hoitoon ja kalastuksen järjestämiseen liittyvät tehtävät mm. rahoituksena, hallintopäätöksinä, asiantuntijaohjauksena ja valvontana. Keskeinen osa kalavarojen hoitoa on ollut yleinen kalatalousedun valvonta, joka pyrki estämään ja vähentämään kalakannoille ja kalastukselle kohdistuvia ihmistoiminnan haittoja kuten jätevesien ja vesirakentamisen seurauksena. Kalatalousvelvoitteet

kuuluvat olennaisesti näiden haittojen vähentämiseen. Suomen liittyttyä osaksi Euroopan unionia kalatalouden elinkeinot ja niiden EU-rahoitus tuli mukaan aluehallinnon tehtäviin. Järvi-Suomessa kaupallista kalastusta, kalankasvatusta ja kalanjalostusta on uudistettu ja kehitetty monin tavoin oman EU-rahoitusvälineen avulla.

Vuoden 2016 kalastuslaki syvensi alueellisen yhteistyön entisestään. Kalastusalueiden tilalle muodostettiin valuma-aluekohtaiset kalatalousalueet ja niiden tueksi alueelliset kalatalouden yhteistyöryhmät. Kalavarojen hoito perustuu ensisijaisesti kalaston luontaiseen uudistumiseen. Viranomaispäätökset keskitettiin ELY-keskukseen.

Kalatalous toimii laajoissa verkostoissa, jonka muodostavat mm. kalatalousalueet, vesialueiden omistajat, järjestöt, tutkimus sekä yksityiset palveluntuottajat. Kalataloushallinto toimii verkostojen tukena ja ohjaajana monin tavoin. Sähköinen työympäristö on muuttanut palveluja sekä verkostoyhteistyötä melko nopeasti. Kokoukset ja asiointi on lisääntyvästi siirtynyt verkkoon. Uusia organisaatiomuutoksia tulee aikanaan, alueellisille kalatalouspalveluille on tarvetta jatkossakin.

Uutisraysia

Järvi-Suomen kalatalouspalvelut
Pohjois-Savon ELY-keskus
KALATALOUSYKSIKÖN TIEDOTUSLEHTI 1/2023

ELY-keskus Järvi-Suomen kalatalouspalvelut	1
Alueellinen kalataloushallinto 40 vuotta.....	1
Järvi-Suomen kalatalouspalvelut.....	3
Pohjois-Savon ELY-keskus	3
Kolmas kausi kalatalouden paikallisessa kehittämisessä käynnistyi Itä-Suomessa	4
ELY-keskuksen verkkosivut	6
Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljely-rahaston ohjelmakauden 2021–2027 ensimmäiset tukipäätökset tehty.....	7
Uudet ja vanhat kalastonhoitomaksut.....	7
Käyttö- ja hoitosuunnitelmat valmistuneet	8
Saimaannorpan suojele ja kalastus sujuu Saimaalla....	10
Pandemia vaikuttanut kalatalouden edistämishankkeisiin	11
Pienen piirin salaisuuden nousu ja tuho – järvilohen kalastus Pielisjoella 1950-luvulla ennen ruoppauksia ja voimalaitoksia	13
Koskien kunnostusta	15
Kalastajat ovat hyötäneet osakaskuntien yhdistämisistä	18
Järvi-Suomen kalatalouspalvelut Pohjois-Savon ELY-keskus	19

Kolmas kausi kalatalouden paikallisessa kehittämisessä käynnistyi Itä-Suomessa

Itä-Suomen Kalaleader on valittu kalatalouden paikalliseksi toimintaryhmäksi ja kehittämisstrategia ”Yhteistyössä kalan vuoksi” 2022–2027 on hyväksytty maa- ja metsätalousministeriössä.

TEKSTI JA KUVAT: PEKKA SAHAMAA

Itä-Suomen neljän maakunnan alueella kalatalouden paikallinen kehittäminen alkoi jo vuonna 2009. Nyt käynnistyvällä kolmannella ohjelmakaudella toimintaa jatketaan Itä-Suomen Kalaleaderin nimellä. Hankehaku on avattu toistaiseksi voimassa olevana kesäkuussa 2022 ja ensimmäiset hakemukset on jo käsitelty. Strategian toteuttamiseen on varattu 1 050 000 euroa Suomen EMKVR-ohjelmasta.

Itä-Suomen alue on kaupallisen kalastuksen keskus Suomessa. Alueen kalatalous ja kalastusmatkailu ovat kehittyneet koko viimeisen vuosikymmenen hyvin ja uusia yrittäjiä on viime vuosina tullut alalle. Kalastajarekisterin mukaan Itä-Suomessa 1. luokan kaupallisia kalastajia on 122 ja noin 630 muuta myyntiin kalastavaa 2. luokan kaupallista kalastajaa. Kalastusmatkailua tärkeimpänä aktiviteettinä tarjoavia yrityksiä alueella on noin 40 kappaletta. Yrittäjät ovat investoineet oman toiminnan kehittämiseen merkittävästi ja elintarvikelaatuisen kalan vaatima infra-jäähile- ja alkukäsittelylaitokset Itä-Suomessa on kohtuullisessa kunnossa.

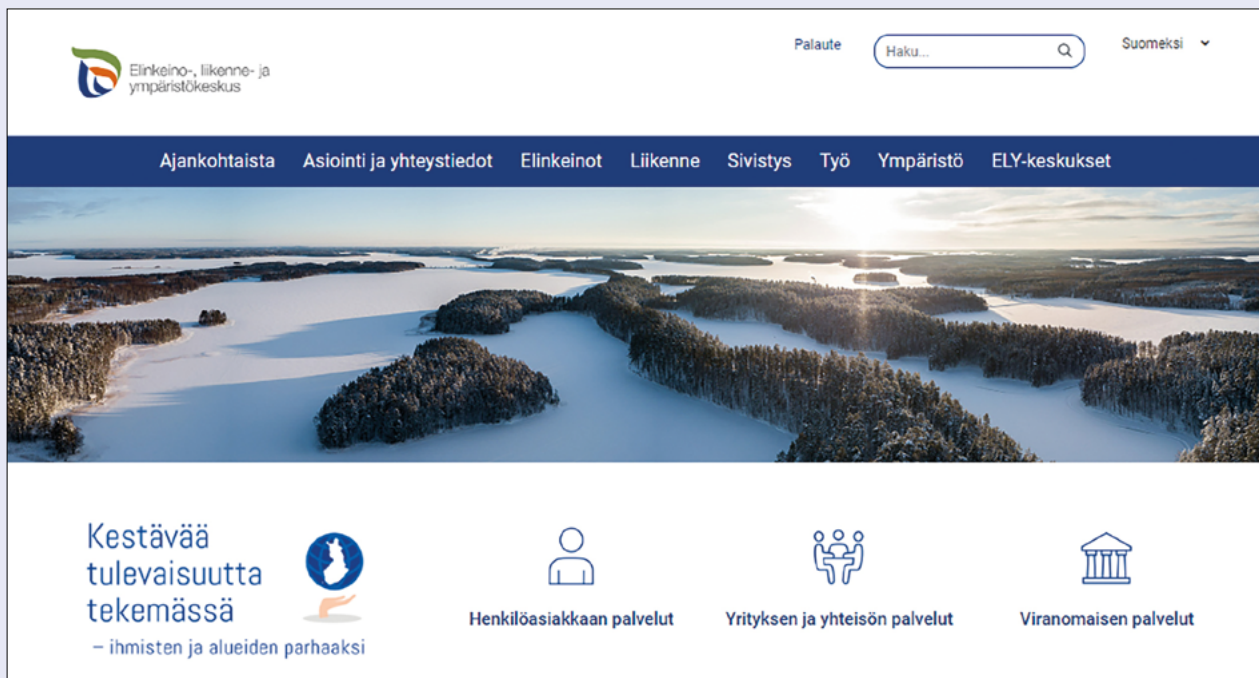
Kalatalouden paikallisen kehittämisen rahoitukselle on ollut Itä-Suomessa hyvä kysyntä ja tarve. Hankkeihioita on käsitelty toiminnan aikana lähes 250 kappaletta ja rahoitettu 83 hanketta. Muuta rahoitusta kalatalouden kehittämiseen toiminnan kautta on ohjautunut kaudella 2014–2022 yli 1,5 miljoonaa euroa. Hankkeilla on esimerkiksi parannettu kalastuksen imagoa ja kalan menekkiä, yrittäjien yhteistyötä, esitelty toimintaa nuorisolle ja toteutettu alueen mestari-kisälli hanke. Kalatalousryhmän toiminnassa mukana olevien kaupallisten kalastajien ja muiden toimijoiden verkosto on tuottanut innovatiivisia ja alalle uutta toimintaa luovia aihioita toteutettavaksi myös esim. tutkimuksen ja kalastuksen välinen yhteistyö innovaatio-ohjelmassa, kuten pienen kalan perkuulaitteiston kehittäminen, uhanalaiset troolikalat erottelevan säleikön kehittäminen muikkutrooliin ja internetpohjaisen rysien suunniteluohjelman kehittäminen. Norpille turvallisten pyydysten kehittämisessä on oltu mukana vuodesta 2010 lähtien. Kalatalousryhmän oma rahoitus on toiminut osittain asioita käynnistävänä ja esim. yhdessä innovaatio-ohjelman rahoituksen kanssa on

saatu aikaan hyviä koko sisävesikalastusta kehittäviä laajempia hankekokonaisuuksia.

Aiempien rahoituskausien mukaan korostunut alueen vahva ja hyvin kehittynyt kaupallinen kalastus ja kalastusmatkailu tarjoavat hyvät mahdollisuudet näiden elinkeinojen edelleen kehittämiseksi ja merkittävä osa rahoituksesta suunnataan näiden kehittämiseen. Vesistöillä ja niiden kunnolla on erityisen tärkeä rooli Itä-Suomen alueella niin asukkaille, vapaa-ajan asukkaille kuin elinkeinonharjoittajille. Erityisesti myös viestinnän, verkostoitumisen sekä yhteistyön tiivistämisen tärkeys korostuu käynnistyneellä ohjelmakaudella. Kehittämisstrategian tavoitteena on lisätä vuorovaikutusta eri toimijoiden kesken ja saada heidät osallistumaan aktiivisesti ja vastuullisesti lähivesistöjen kalatalouden, toimintaympäristön ja ympäristön kehittämiseen. Teknistä investointitukineuvontaa kalatalouden yrittäjille tullaan myös tarjoamaan edelleen.

”Yhteistyössä kalan vuoksi 2022 – 2027” strategiaan sekä aiemman kauden hankkeisiin voi tutustua www.kalanvuoksi.fi sivustolla.

ELY-keskuksen verkkosivut

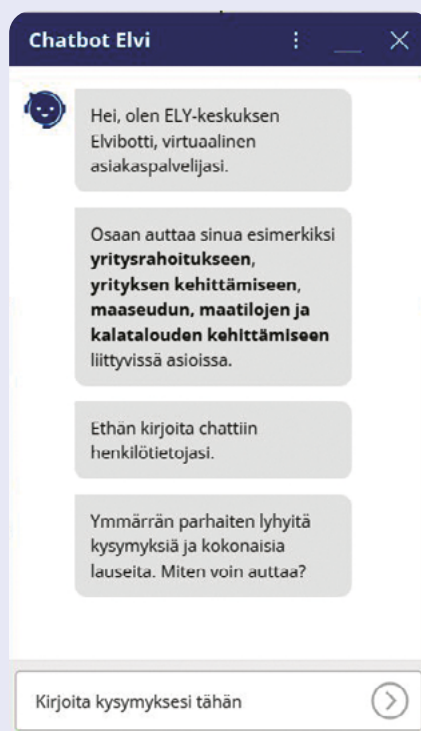
ELY-keskuksen kalatalousyksiköiden verkkosivujen aineistot löytyvät osoitteesta www.ely-keskus.fi/kalatalous. Tästä verkkosivusta löytyy tietoa ajankohtaisista asioista, kalatalouden avustuksista ja korvauksista sekä kalatalouden luvista ja velvoitteista. Sivun lopussa on ELY-keskusten kalatalouspalvelujen asiantuntijat -hakupalvelu, josta löydät myös yhteystiedot. ELY-keskuksen verkkosivuja kehitetään jatkuvasti ja palvelut pyritään tuomaan selkeämmin asiakkaiden käytettäväksi.

Tietoja Pohjois-Savon ELY-keskuksen päätöksistä, yleistiedoksiannoista ja kuulutuksista löytyy täältä: www.ely-keskus.fi/kuulutukset/pohjois-savo.

Sivustolle on lisätty uutena [Usein kysytyjä kysymyksiä kalastuksesta](#), tämä osio täydentyy alkuvuodesta lisäkysymyksillä, joita yleisimmin ELY-keskuksen asiantuntijoilta kysytään. Lisäksi Vaelluskalafoorumin verkkoaineisto on siirtymässä ymparisto.fi-sivuilta näille ELY-keskuksen kalatalouden verkkosivujen alle: <https://www.ely-keskus.fi/vaelluskalafoorumi>.

Sivustolle on ilmestynyt myös **Elvibotti**, joka on ELY-keskuksen virtuaaliapuri. Elvin tavoite on auttaa loppukäyttäjää löytämään tietoa ELY-keskuksen

elinkeinot-osiossa ja täten helpottaa asiointitilannetta. Elvi puhuu suomea. Haluamme huomauttaa, että Elvi on vielä alkuvaiheessa, joten hänen tietämyksensä karttuu ja kehittyy vähitellen.

Chatbot Elvi auttaa loppukäyttäjää löytämään tietoa ELY-keskuksen elinkeinot-osiossa.

EMKVR
2021–2027

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston ohjelmakauden 2021–2027 ensimmäiset tukipäätökset tehty

Uuden Euroopan meri-, kalatalous-, ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) ensimmäiset tukipäätökset on vihdoin, vuoden 2022 lopussa, saatu tehtyä säädösten, tarkastuslistojen ja Hyrrä-järjestelmän teknisten haasteiden ratkettua. Kaikki Hyrrään vuonna 2022 jätetyt hakemukset saadaan käsiteltyä alkuvuonna 2023.

Suomen 7-vuotisen toimintaohjelman julkinen rahoitus koko ohjelmakaudelle on yhteensä 140,3 M€, josta EMKVR:n (=EU:n) osuus on 71,8 euroa ja kansallisen vastinrahoituksen osuus 68,6 M€. Rahoitus on ohjelmassa jaettu toimintalinjoille sekä ohjelman toimeenpanoon tarkoitetulle tekniselle tuelle.

Lisätietoja elinkeinokalatalouden tuista täältä:
<https://merijakalatalous.fi/uusi-ohjelmakausi-2/>

Toimintalinjat ovat:

1. kestävän kalastuksen ja vesien elollisten luonnonvarojen ennallistamisen ja säilyttämisen edistäminen;
2. kestävien vesiviljelytoimien sekä kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jalostuksen ja kaupan pitämisen edistäminen ja siten unionin elintarviketurvan edistäminen;
3. kestävän sinisen talouden mahdollistaminen rannikko-, saari- ja sisämaa-alueilla sekä kalastus- ja vesiviljely-yhteisöjen kehittämisen edistäminen;
4. kansainvälisen valtamerien hallinnoinnin vahvistaminen sekä turvallisten, turvattujen, puhtaiden ja kestävästi hoidettujen merten ja valtamerien mahdollistaminen.

Uudet ja vanhat kalastonhoitomaksut

Kalenterivuoden 2023 alusta kalastusmaksu nousee 47 euroon (aiemmin 45 euroa), seitsemän vuorokauden maksu 16 euroon (aiemmin 15 euroa) ja vuorokauden maksu säilyy 6 eurossa. Uudet hinnat koskevat vuosia 2023–2027.

Kalastonhoitomaksujen hintojen muutos pohjautuu kalastuslakiin sisältyvään ehtoon, jonka mukaan kalastonhoitomaksun suuruus on tarkistettava viisivuotiskausittain valtioneuvoston asetuksella rahan arvon muutosta vastaavasti. Maksun suuruus tulee pyöristää lähimpään täyteen euroon. Seuraavalle viisivuotiskaudelle tehty hinnankorotus perustuu elinkustannusindeksin muutokseen.

Vuonna 2022 kalastajat lunastivat 266 700 kalastonhoitomaksua. Näistä maksuista kertyi varoja 9,3 miljoonaa euroa. Vuosimaksujen määrä laski

edellisvuodesta viisi prosenttia. Viikko- ja vuorokausilupien määrä sen sijaan lisääntyi kymmenellä prosentilla.

Metsähallituksesta arvioidaan, että kalastonhoitomaksu jää suurelta osalta kalastajista maksamatta. Näyttää vahvasti siltä, että tarvitaan tiedotusta ja valvontaa. Yleisestä kalastonhoitomaksuun liittyvästä tiedotuksesta vastaavat maa- ja metsätalousministeriö yhdessä Metsähallituksen kanssa. Valvontaa tekevät valvontaviranomaiset ja kalastusvalvojat. Kalatalousalueilla ja osakaskunnilla on keskeinen rooli valvonnassa. Resurssien vähäisyyden vuoksi niiden on syytä suunnata valvontansa oikeaan paikkaan ja oikeaan aikaan, jotta se olisi tehokasta.

Lähde: Maa- ja metsätalousministeriön tiedote 20.12.2022. Metsähallituksen tiedote 29.12.2022

Käyttö- ja hoitosuunnitelmat valmistuneet

Järvi-Suomen kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmat ovat valmistuneet. Lähes kaikki suunnitelmat on hyväksytty ELY-keskuksessa, joten suunnitelmien toteuttaminen pääsee käyntiin. Kalatalousalueita Järvi-Suomen alueella on 55, ja suunnitelmista on hyväksytty 50 (2.1.2023). Suunnitelmien valmistelu alkoi maailmanlaajuisen pandemian varjossa. Uusi työtapoja oli pakko omaksumaa, ja tässä on onnistuttu hyvin.

Kalatalousalue kehittää alueensa kalataloutta

Kalatalousalueen tehtävä on kehittää alueensa kalataloutta ja edistää jäsentensä yhteistoimintaa. Suunnitelman tavoite on turvata alueen kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto ja käyttö sekä biologinen monimuotoisuus, ja edistää vapaa-ajan sekä kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiä. Kalatalousalueen kalataloudellinen käyttö- ja hoitosuunnitelma luo perustan tälle työlle.

Koitereen kalatalousalue on osakaskuntien ja alueen kalatalouden sidosryhmien yhteistoimintaelin, jonka tehtävänä on järjestää alueellansa kalastus, kalavesienhoito ja kalastuksenvilvonta yhteistyössä osakaskuntien ja muiden omistajien kanssa. Lisäksi kalatalousalue ylläpitää ja edistää kalavesien käytön ja hoidon seurantaan sekä kalatalouteen liittyviä oheispalveluja. (Koitereen kalatalousalue)

Kalastuslaki edellyttää, että kalatalousalueen on laadittava kalataloudellinen käyttö- ja hoitosuunnitelma. Vaatimus suunnitelman tekoon ja sen sisältöön tulee laista, mutta on selvää, että kalatalousalueen kaltainen organisaatio tarvitsee toimiakseen tavoitteellisesti suunnitelman ilman vaatimustakin.

Kalatalousalueet ovat onnistuneet suunnitelmien laadinnassa hyvin. Suunnitelmat ovat pääsääntöisesti täyttäneet kalastuslain vaatimukset. Suunnitelmista löytyvät perustiedot, tavoitteet ja toimenpiteet. Alueet ovat pohtineet toimenpiteiden vaikutusten seurantaan. Ja alueiden jäsenille on ollut selvää, että lisää tietoa kalakannoista ja kalastuksesta tarvitaan, jotta kalakantojen hoito ja kalastuksen järjestäminen voidaan tehdä perustuen tietoon.

Kalatalousalue pyrkii kalastuksen turvaamiseen tuottavilla kalavesillä vapaa-ajankalastajille, kalastusmatkailulle sekä kaupalliselle kalastukselle. Tavoitteena on, että alueen kalakantoja hyödynnetään ja että hyödyntäminen on järkevää. Keskusjärvien viehelupa-alueelle pyritään saamaan lisää vapaa-ajankalastajia, ja lisää lupia kehitetään vapaa-ajankalastuksen ja ammattikalastuksen tarpeisiin. (Tavinsalmi-Kallaveden kalatalousalue)

Paljon kalastusrajoitusehdotuksia

Käyttö- ja hoitosuunnitelmat sisältävät ehdotukset kalastusrajoituksista. Niitä on suunnitelmassa hyvin vaihteleva määrä, muutamasta yli kymmeneen ehdotusta. Näyttää siltä, että Järvi-Suomen kuha-kannat ja niihin kohdistuva pyynti vaativat eniten toimenpiteitä. Kalastusrajoitusehdotuksia on kohdistettu myös vaelluskalojen pyyntiin, ja monille

kalastajille melko tuntemattomalle toutaimellekin on esitetty alinta pyyntimittaa yhdessä suunnitelmassa – tosin perustellusta syystä.

Kalastuksen säätelyssä tärkeimmäksi lähtökohdaksi arvioidaan järviolueilla liikkuvan luonnonkutsuisen taimenen sekä kuhakannan turvaaminen. Kalastuksen säätelytoimenpiteissä on otettava kokonaisuus huomioon ja säätelytoimet pyritään sovittamaan myös muiden kalalajien kalastus huomioon ottaen. (Keuruun kalatalousalue)

ELY-keskus tekee käyttö- ja hoitosuunnitelmien kalastusrajoitusehdotuksista erilliset päätökset. Tällä menettelyllä pyritään varmistamaan, että kaikki asianosaiset saavat ottaa kantaa ehdotuksiin. Kaikki kalatalousalueen jäsenethän eivät pääse osallistumaan alueen yleiskokouksiin tai kaikki asianosaiset eivät seuraa sen toimintaa. Lausuntoja tai mielipiteitä ehdotuksiin on tullut erittäin vähän. Tämä kertoo siitä, että ELY-keskusten verkkosivuja seurataan heikosti tai ehdotuksiin ei ole ollut kerta kaikkiaan lausuttavaa.

Kalastuksenvalvonnalla ylläpidetään kalastuslupajärjestelmää sekä valvotaan, ettei käytössä ole kalakantojen kestävän käytön kannalta haitallisia pyydyksiä tai pyyntimenetelmiä. Valvonnan tulee olla luonteeltaan opastavaa ja valistavaa, mutta myös riittävän jämäkkää toiminnan tavoitteiden saavuttamiseksi. (Längelmäveden kalatalousalue)

Tiedottamista ei ole koskaan liikaa

Kalatalousalueiden yksi tehtävistä on kalavarojen käyttöön ja hoitoon liittyvä tiedottaminen. Alueilla on omat verkkosivustonsa, jotka ovat mainio alusta kertoa alueen toiminnasta. Suunnitelmathan sisältävät perustietoa alueesta ja lukuisia toimenpiteitä, joista on syytä tiedottaa alueen jäsenistöäkin laajemmalle joukolle. Alueen kalastusrajoituksista on myös hyvä tiedottaa mahdollisimman näkyvästi.

Tiedotettaviin asioihin kuuluvat vesialueella tapahtuva toiminta, tilaisuudet ja tapahtumat, kokousten ajankohdat ja päätökset, omistajakorvausten jakopäätökset, sekä kalastuslaissa ja -asetuksessa tapahtuneet muutokset. Myös viehelupa-alueet, luvanmyynti ohjeineen sekä veneenlaskupaikat ilmoitetaan. Annetaan myös ohjeet kalastusrajoituksien osalta, sekä osoitetaan norpansuojeluun liittyvät pyydysrajoitusalueet ja sallitut pyydykset. (Puruveden kalatalousalue)

Vaikutuksia seurataan

Suunnitelmat sisältävät lukuisia toimenpiteitä, joiden vaikutuksia tulisi seurata. Tähän kaikkeen eivät kalatalousalueiden varat riitä, joten alueiden on valittava tärkeimmät seurantakohteensa. Ja mikä tärkeintä alueiden tulee tehdä seurantatulosten perusteella johtopäätöksiä, miten kalakantojen hoitoa ja kalastuksen järjestämistä jatketaan ja kehitetään. Isoiltakin järvilta ja merkittävilta virtavesiltäkin puuttuu tietoa kalastosta, kalakannoista ja kalastuksesta. Tämä ei ole yllätys, koska resurssit ovat rajalliset ja seurantakohteita on paljon.

Kalatalousalueen toteuttamat seurannat toimivat kalakanta- ja kalastustiedon tärkeimpänä lähteenä. Lisäksi huomioon otetaan alueella toteutettavat muut tutkimukset (esim. velvoitetarkkailut). Seurantatiedon perusteella kalastuksen säätelyyn ja muihin suosituksiin voidaan tehdä muutoksia jo tämän käyttö- ja hoitosuunnitelman voimassaolokauden aikana. Suunnitelmassa esitettyjä rajoituksia tarkastellaan vuosittain. (Lopen kalatalousalue)

Lisätiedot

Lisätietoja kalatalousalueista ja niiden käyttö- ja hoitosuunnitelmista löytyy alueiden verkkosivuilta.

- [Suomi.fi-kartat - Kalatalousalueet \(maanmittauslaitos.fi\)](http://Suomi.fi-kartat - Kalatalousalueet (maanmittauslaitos.fi))
- Kalatalousalueet kartalla - Kalatalouden Keskusliitto - Ahven.net
- Kalastusrajoitus.fi

Saimaannorpan suojelu ja kalastus sujuu Saimaalla

Saimaalla on tehty onnistuneita päätöksiä suojelun ja kalastuksen yhteensovittamisessa. Saimaan kalastus on aikaisempia vuosikymmeniä norppaturvallisempaa ja sivusaaliina kuolee harvoin saimaannorppia. Vuonna 2021 kalanpyydyksiin havaittiin kuolleen kaksi norppaa ja vuonna 2022 kolme norppaa. Näistä viidestä yksi on kuollut verkkoon heinäkuussa, muut syksyllä ja talvella.

Saimaannorppakanta on kasvanut 2000-luvulla noin 240 yksilöstä noin 430–440 yksilöön (2022). Kuutteja on syntynyt ennätysmääriä, vuonna 2021 rikkoutui ensimmäistä kertaa 90 kuutin raja ja vuonna 2022 arvioidaan syntyneen vähintään 92 kuuttia. Syynä hyvään kehitykseen on se, että kalastusrajoitusalue on nelinkertaistunut kymmenessä vuodessa ja rajoitusalueen yhtenäisyys on ollut voimassa kuusi vuotta. Kalanpyydyskuolleisuus on vähentynyt ja säästyneet kuutit ovat saavuttamassa sukukypsyyden, mikä näkyy lisääntyvänä kuuttien määränä (syntyvyytenä).

Saimaan kalastusta on rajoitettu voimakkaasti

Hyvät kuha-, ahven- ja muikkukannat tarjoavat paikallista lähikalaa Saimaalla, mutta kalastajan tulee ottaa huomioon ajallinen verkkokalastuskielto ja ympärivuotiset rajoitukset. Norpparajoitusalueella saa käyttää vain norppaturvallisista katiskoja, rysiä ja ohutlankaisia verkkoja. Ympärivuotisesti on kielletty erityisen vaaralliset vahvalankaiset ja riimuverkot sekä norpalle vaaralliset kalatäkyiset kalastustavat. Verkkokalastuskielto on 15.4–30.6 välisenä aikana, mutta muikkuverkkoja voi käyttää 21.6 alkaen. Ohutlankaisilla verkoilla saadaan hyviä muikku-, ahven- ja kuhasaaliita. Saimaalta saadaan vuosittain noin 3,4 miljoonaa kiloa kalaa, josta puolet saa vapaa-ajankalastajat.

www.kalastusrajoitus.fi

Pandemia vaikuttanut kalatalouden edistämishankkeisiin

Vuonna 2022 Järvi-Suomen alueella oli käytettävissä kalatalouden edistämiseen noin 17 % enemmän rahaa kuin vuonna 2021.

Kalatalouden edistämiseen vuosittain käytettävät määrärahat kertyvät kalastajien maksamista kalastonhoitomaksuista. Vuonna 2022 kalastonhoitomaksuista kertyneitä varoja oli käytettävissä valtakunnallisesti poikkeuksellisen paljon, yhteensä 10 425 000 euroa. Pandemia-aika on vaikuttanut myönteisesti vapaa-ajankalastuksen suosioon. Pohjois-Savon ELY-keskuksella oli näistä varoista jaettavana vuoden 2022 aikana Järvi-Suomen alueen kalatalousviranomaisena yhteensä noin 3 miljoonaa euroa (17 % enemmän). Varoja myönnettiin yleisavustuksina kalatalousaluetoimintaan ja hankeavustuksina erilaisille kalataloutta edistäville hankkeille sekä korvauksina vesialueiden omistajille.

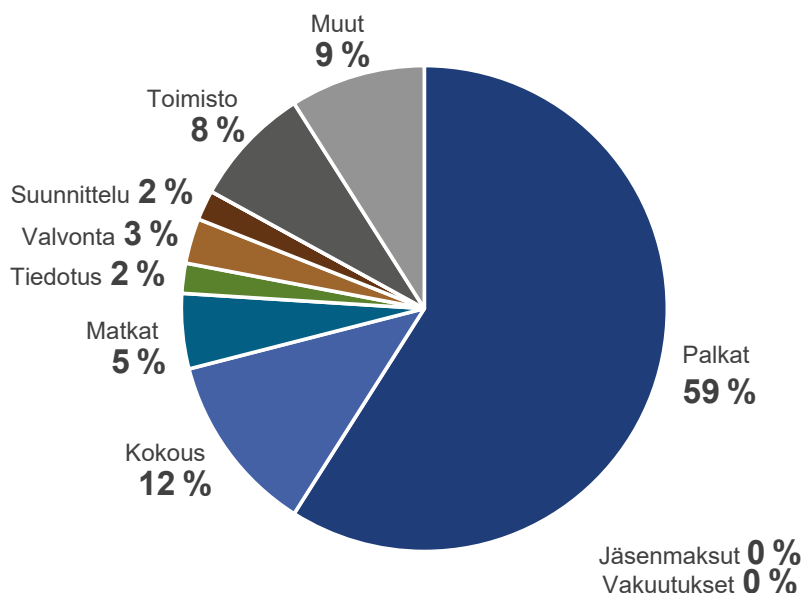
Järvi-Suomen 55 kalatalousalueelle myönnettiin vuonna 2022 yhteensä 635 841 euroa yleisavustuksina kalatalousaluetoimintaan. Kalatalousalueet ovat julkisoikeudellisia yhteisöjä, jotka kehittävät alueensa kalataloutta ja edistävät jäsentensä yhteistoimintaa kalavarojen kestävän käytön ja hoidon järjestämiseksi. Kunkin kalatalousalueen saama

toiminta-avustus määräytyy maa- ja metsätalousministeriön asetuksen laskentaperusteiden mukaisesti. Yksittäisen kalatalousalueen saaman toiminta-avustuksen keskiarvo oli Järvi-Suomessa 11 561 euroa, joka on noin 18 % enemmän kuin vuonna 2021. Selkeästi suurin osa toiminta-avustuksesta käytetään kalatalousalueiden toiminnanjohtajien palkkoihin.

Kalataloutta edistäviin alueellisiin hankkeisiin Pohjois-Savon ELY-keskus myönsi vuonna 2022 yhteensä 725 893 euroa, joka on noin 9 % enemmän kuin vuoden 2022 alueellisten hankkeiden määräraha. Pandemia on vaikuttanut myös hankkeiden toteutumiseen, koska kaikkia aikaisempien vuosien hankkeita ei ole pystytty toteuttamaan ja määrärahaa on vapautunut uudelleen käyttöön. Kaikkiaan ELY-keskus rahoitti vuonna 2022 173 hanketta.

ELY-keskusten vuoden 2022 hankehaun erityispainopisteinä olivat luontaisten kala- ja rapukantojen monimuotoisuuden turvaaminen, kalavesien kestävän käytön ja hoidon toimeenpano, kalastusharrastuksen edistäminen ja kalastuksen valvonta. Suurin osa Järvi-Suomen vuoden 2022 hankeavustuksista kohdennettiin kalakantojen ja kalastuksen tilan tutkimukseen ja seurantaan. Toisella sijalla olivat 46 hanketta, joissa edistetään lasten ja nuorten kalastusharrastusta. Keväällä 2022 tukea saaneet hankkeet ovat nähtävissä ELY-keskuksen [6.6.2022 julkaiseman tiedotteen](#) liitteessä.

Järvi-Suomi 2021

Kalatalousalueiden toiminta-avustuksen käyttökohteet Järvi-Suomessa vuonna 2021.

Valtakunnallisista kalastonhoitomaksuvaroista noin 36 % kohdennetaan kalavesien omistajille maksettaviin korvauksiin. Korvausvarojen jakoperusteena on kalastuslain mukaisesti viehekalastusrasitus, joka on selvitetty Luonnonvarakeskuksen tekemässä tutkimuksessa ”Viehekalastusrasitus kalatalousalueilla” (Eskelinen ja Mikkola 2019). ELY-keskus myöntää varat kalatalousalueille, jotka jakavat korvaukset edelleen alueensa vesialueiden omistajille. Kalatalousalueet puolestaan vastaavat viehekalastusrasituksen määrittämisestä omalla alueellaan.

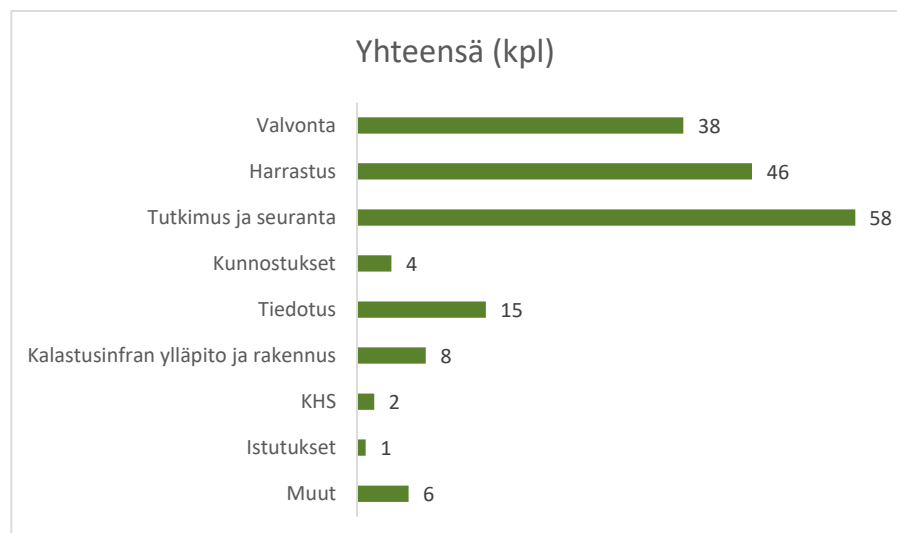
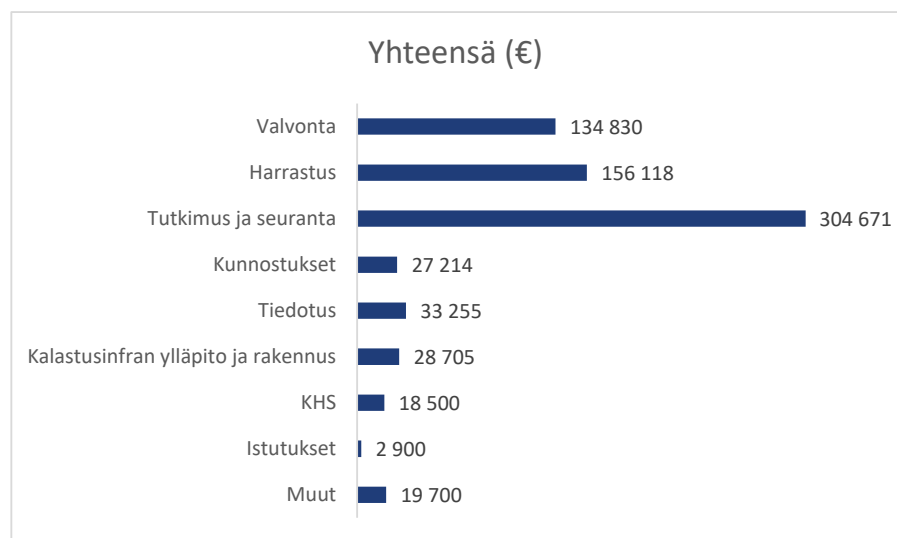
Vuoden 2023 hanke- ja yleisavustusten haku avataan 1.1.2023 ja avustuksia voi hakea 31.1.2023 asti.

Painopisteet vuonna 2023:

- kalastusharrastuksen edistäminen
- kalakantojen ja kalastuksen seuranta- ja säätelytoimet, vaelluskalojen luontaisen elinkierron turvaaminen
- kalastuksen valvonnan kehittäminen

Lisätietoja kalatalouden edistämisyhteistyöstä on saatavissa [ELY-keskuksen verkkosivuilta](#).

Pohjois-Savon ELY-keskuksen myöntämien alueellisten hankeavustusten kohdentuminen erityyppisiin hankkeisiin vuonna 2022.

Pienen piirin salaisuuden nousu ja tuho – järvilohen kalastus Pielisjoella 1950-luvulla ennen ruoppauksia ja voimalaitoksia

Pielisjoen lohenuistelun kultakausi on lyhydestään huolimatta painunut syvälle Kontiolahden Mönnessä kasvaneen **Matti Riikosen** mieleen. Voimalaitoksia edeltäneen ajan lohentakastajia ei Pohjois-Karjalassa ole enää monia jäljellä, mutta vuonna 1940 syntyneen, opettajana elämäntyönsä tehneen Riikosen muistot ajasta elävät kirkkaina.

– Ensimmäinen kalamuistoni on sota-ajalta, kun äiti ja Anni-piika olivat lähdössä kalaan ja vaadin, että ”miutkin pittää ottaa”. Anni suostuikin ottamaan minut mukaan veneeseen, mutta kävi niin onnettomasti, että keikautin venettä, ja äiti liukastui ja löi silmäkulmansa. Ei se kuitenkaan minua lannistanut, innokas kalamies muistelee.

Kotitarvekalastus oli Pielisjoen varressa tärkeä osa elämää niin sodan aikaan kuin sen jälkeenkin. Rysillä pyydettiin kutuaikaan lahnoja, jotka kuivatettiin litistettyinä. Katiskat olivat joessa koko kesän, ja verkoilla saatiin korpiaista (seipiä) sekä särkeä, joka tönkkösuolattuna oli tärkeä osa talviajan ravintoa. Pienestä pitäen Riikonen on sisäistänyt sanonnan, jonka mukaan kalasta syödään kaikki paitsi henki.

Aivan oma maailmansa oli järvilohen kalastus, joka Mönnessä seudulla alkoi Riikosen mukaan 1950-luvulla. Vaikka lohtakin pyydettiin ensisijaisesti ruoaksi, niin uistelussa oli kuitenkin omanlaistaan viehätystä.

Pielisjoen lohenuisteluun erityisesti perehtyneitä kalamiehiä Riikonen nimeää kolme: Reijo Lievonen, Yrjö Lemettinen ja ennen kaikkea hänen tärkein oppi-isänsä Veikko Heiskanen.

– Mönnessä oli siihen aikaan kapulalossi, ja kerran Veikko näki, miten vedessä lossin lähellä möyrähteli jokin isompi kala. Lossari sanoi joskus

Reijo Lievonen, Yrjö Lemettinen ja Veikko Heiskanen. Kuva: Matti Riikonen.

nähneensä sen hyppäävän ja arveli, että se voisi olla lohi. Veikko kiinnostui, lainasi venettä ja sai kuin saikin lohien, Riikonen kertoo.

Veikko Heiskanen innostui saaliista kovasti, mutta piti asian visusti omana tietonaan. Siitä saivat tietää vain muutamat tutut, kuten Riikosen isovelji Sakari, jonka Heiskanen usein otti mukaansa uistelemaan. Myöhemmin mukaan pääsi myös teini-ikäinen Matti.

– Lohestaminen oli niin salamyhkäistä, ettei siitä sivullisille kerrottu. Vähän niin kuin pontikankeitto tai hirven salakaato, Riikonen hymähtää.

Kaikesta huolimatta tieto levisi niin, että kalastuskunta päätti kieltää ulkopuolisilta uistelun Mönnessä alueella. Se oli kuitenkin näille onnenpotku: Mönnessä he siirtyivät Jakokoskelle, josta saatiin parhaat saaliit ja suurimmat lohet.

– Yhdessä vaiheessa vieraat saivat kalastaa Mönnessä vain osakkaan kanssa. Olin silloin koulussa Joensuussa, ja viikonloppuisin riitti kyydintarjoajia kotiin, että lähdeittäisiinkö kalaan? Riikonen nauraa.

Veikko Heiskanen matkassa Matti Riikonen oppi kalastamisesta paljon sellaista, mikä on seurannut hänen mukanaan läpi vuosikymmenten.

– Veikolla oli aikaa, kärsivällisyyttä, taitoa sekä jonkinlainen kalamiehen vaisto. Koko ajan hän

Mönnin kapulalossi 50-luvulla. Kuva: Matti Riikonen.

Matti ja Veikko Heiskanen. Kuva: Matti Riikonen.

seurasi tilannetta ja varmasti nautti, kun istui veneen perässä ja neuvoi. Siinä näin ottipaikat, ja kun sitten yksin soudin, niin pystyin seuraamaan niitä, Riikonen kertoo.

Myös välineisiin liittyvää osaamista jaettiin. Riikosen isoveljen hankkima Ambassadeur 6000 -kela on veljenpojan käytössä edelleen, ja kokemus opetti parhaat ottovieheet: LGH, Wobbler, River Runt, Nils Master Invisible...

– Sopiva syvyys, hyvä liike ja uinti kohdallaan. Ja väri oli tärkeä, parhaiten toimivat punaisen ja oranssin sävyt. Esimerkiksi ”Östringin korkki”, jota Veikko kutsui Punatulkuksi, oli marjapuuron värinen, Riikonen kuvailee hyvän vieheen ominaisuuksia.

Heikon virtauksen takia uistinta vedettiin Pielisjoessa ylävirtaan päin, ei jokea alas. Sekin vaikutti vieheiden valintaan.

Pielisjoen kalastuksen kuolinkellot alkoivat kuitenkin Riikosen sanojen mukaan soida jo 50-luvulla, kun Mönnin kylälle ilmestyi tuntemattomia miehiä ostelemaan koski- ja vesiosuuksia.

– Moni ei itse kalastanut tai ei ymmärtänyt, mistä oli kyse, eikä kukaan arvannut, mihin se johtaisi. Se oli heille ilmaista rahaa, Riikonen kuvailee kaupantekoa.

Seuraava vaihe oli vesijättömaiden ostaminen, jonka yhteydessä menetettiin muun muassa asuintiloja. Jokea ympäröivien soiden ojitus puolestaan

alkoi tuoda jokeen humusta, joka samensi aiemmin juomakirkkaan veden ja tukki kalojen kutupaikat.

1950-luvun lopulla alettiin myös rakentaa Pielisjoen voimalaitoksia, jotka estivät lohien nousun ylävirtaan. Rakennustöiden yhteydessä myös uomat ruopattiin uuteen uskoon.

– Vieläkin ihmettelen, miksi piti ruopata kaikki. Siinä menivät harjuksen ja siian kutupaikat, ja ehkä lohikin kuti siellä mutta ainakin talvehti. Siika on nykyään harvinainen saaliskala, ja harjukset ovat hävinneet olemattomiin, Riikonen harmittelee.

Nykyisiin ennallistamisyhtiöihin hän suhtautuu epäillen. Esimerkiksi Laurinvirtaan tehdyn kututaan ongelmana hän näkee vedenkorkeuden suuret vaihtelut sekä mataluuden, jonka vuoksi voimakas virtaus vie mätimunat mennessään.

Riikonen kuitenkin epäilee, että vaikka salassa pidetyt lohisaaliit olisivat 1960-luvulla olleet julkista tietoa, niin sillä ei olisi ollut vaikutusta. Voimalaitokset haluttiin rakentaa, joten ne olisi rakennettu joka tapauksessa, ja myös työllistävä vaikutus on alueella ollut suuri.

– Mutta kyllä Pielisjoki on siihen verrattuna nyt kuin Tuonelan virta. Kalojen lisäksi myös vesilinnut ovat kaikonneet melkein kokonaan. Kahteen vuoteen en ole nähnyt joella yhtään sorsapoikuuttaakaan, hän murehtii.

– Luonto on 7000 vuoden aikana muovannut joen siihen muotoon, jossa kalat ovat nousseet ja kutee. Nyt on muutettu oleellisesti veden virtausta ja hävitetty kalojen kutu- ja olinpaikat. Ei se koskaan tule entiselleen.

Koskien kunnostusta

Uhanalaiset kalat kaipaavat suojelua – nyt, eilen ja huomenna. Ne kaipaavat vapaata liikkumatilaa ja pientä pintaremonttia kotikulmilleen. Tai ei ehkä ihan niin pientäkään. Ne kaipaavat mahdollisuuksia elää ja tuottaa lisääntymiskelpoisia jälkeläisiä – mielellään sellaisia, jotka lähtevät vaellukselle ja myös palaavat vaellukselta. Ne tarvitsevat elinvoimaisen ja monimuotoisen tulevaisuuden varmistamista.

Alkuperäiset järvivaelteiset taimenkannat ovat käytännössä hävinneet tai hävitetty. Rippeitä voi olla jäljellä siellä täällä, missä tuki-istutukset ovat tuottaneet toivottua tulosta ja ylläpitäneet kannan olemassaoloa, joskin ”geneettinen laatu” on ehkä heikentynyt vuosikymmenten mittaan. Alkuperäisiä elinvoimaisia taimenkantoja voi olla vielä pienemmissä virtavesissä. Mutta mikä sitten on ”alkuperäinen taimenkanta”? Luonnossa syntyneet, järvivaelluksen tehneet, suuret emokalat ovat joka tapauksessa liian harvassa...

Koskia, jokia, puroja on kunnostettu ja kunnosteltu viime vuosikymmeninä ja viime vuosina yhä enenevässä määrin ympäri maata. Asiantuntijoi- ta ja tietäjiä riittää. Jokainen kunnostaja tai kunnostuksen toteuttaja lienee jonkun sortin taiteilija, kuka toteuttaa omaa visiotaan. Kivi on aina jonkun mielestä väärin päin. Siinä missä virtavesien kunnostuksen opit on ehkä ammennettu eteläisen

Suomen pienemmiltä virtavesiltä, ei samat toteutuksen periaatteet välttämättä toimi keskisen Suomen reittikoskilla. Ei myöskään pohjoisen luonnontilaisilta joilta kerätyt opit. Se, että puro, joki tai koski näyttää kivalta, ei tarkoita, että se olisi välttämättä myös lohikalajien kannalta kiva. Kun oppi ja tieto on lisääntynyt, niin tarvittaisiin monin paikoin myös täydennyskunnostuksia. Ja täydennyskunnostusten täydennyskunnostuksia.

Kunnostuksilla käsitetään usein kivien ja soran lisääminen. Ehkä vähän syvyyden vaihtelun lisäämistä myös. Uoman pohjaa ei tarvitse kuitenkaan kauttaaltaan täyttää uudella kivellä ja soralla, ja liian paksu sorakerros voi aiheuttaa mätimunille jopa lisäkuolleisuutta. Soran yltäkyläisen mättämisen sijaan olisi hyvä säilyttää myös olemassa olevaa mikrohabitaattia. Monin paikoin järkevämpää olisi hyödyntää kohteessa mahdollisesti luontaisesti tai entuudestaan olevaa kivimateriaalia. Ennen suuremman kiven tuomista kohteeseen, tulisi olemassa olevat perkuukivivallit purkaa ja levittää kivet uomaan. Viime vuosina, tutkimus- ja seurantatulosten myötä, on myös puumateriaalin merkitys virtavesikunnostuksissa ymmärretty ja sisäistetty paremmin. Myös sammalkiviä on saatettu paikoin ”siirtoistuttaa” koskelta toiselle. Ehkä lähinnä pienemmissä, puroluokan kohteissa on myös virtaus saatettu pystyä ohjaamaan alkuperäiseen uomaansa. Monin paikoin tämä voi olla kuitenkin mahdotonta tai vähintään hyvin haasteellista.

Ennen kunnostuksiin ryhtymistä tulisi määritellä tavoitteet ja tavoitela – mihin kunnostuksilla pyritään? Onko tavoitteena soran lisääminen vai kosken palauttaminen mahdollisimman luonnontilaisen kaltaiseksi? Onko koski kunnostettu, jos soraa on lisätty? Vai ratkaiseeko pintakivien ja puunrunkojen määrä? Lähialueen mahdollisen luonnontilaisen virtaveden käyttäminen vertailukohteena voi auttaa kunnostuksen onnistumisen mittareiden määrittämisessä. Tavoitteet olisi hyvä olla kuitenkin jotenkin mitattavissa.

Talkookunnostusten määrät ovat kasvaneet myös viime vuosina, ja niille on aikansa ja paikkansa. Niillä voidaan lisätä alueellista yhteisöllisyyttä ja sitoutuneisuutta uhanalaisten kalakantojen suojeluun, ehkä myös sosiaalista kestävyyttä. Paikoin niillä voidaan saada jopa suhteellisesti parempia tuloksia kuin koneellisilla kunnostuksilla. Toki konetyötä,

Paikallisia vai vaeltajia? Mahdollisesti kuvan yksilöistä ainakin kaksi olisi lähdössä myöhemmin vaellukselle.

isompaa ja pienempää tarvitaan myös. Kallistahan se on, mutta ehdotonta ainakin vähäistä isommilla työmailla. Jos konekuski on kokenut ja ymmärtää asiasta, ei välttämättä erillistä työnohjaajaa tarvita paikalle ainakaan koko aikaisesti ja päinvastoin. Sama koskee talkookunnostuksia. Myös niissä tarvitaan osaava ja kokenut työnohjaaja paikalle, muuten liika innostus voi vähentää kunnostuksista saatavia hyötyjä. Ja kun hyötyä ei tule, ts. kalaston tila ei parane, niin jatkossa kiinnostus aiheeseen voikin vähetä - olettaen että tuloksia seurataan.

Mitä hyötyä (kalataloudellisista) kunnostuksista sitten on? Vai onko mitään? Mikä on hyöty?

Patojen purkamisissa tai luonnollisten kalateiden rakentamisessa hyöty voi tulla vesieläiden liikkumismahdollisuuksien parantumisen myötä. Teknisissä kalateissa puhutaan ehkä taas joidenkin kalalajien liikkumismahdollisuuksien paranemisesta. Jos patoaltaiden alle jääneitä koski- ja virta-alueita ei voida palauttaa, niin esteellisyyden poiston hyöty jää vaillinaiseksi. Toki kulku vielä ylemmille virta-alueiden mahdollisille lisääntymisalueille mahdollistuu – usein näitäkin pitää vielä kunnostaa. Hyöty voi tulla esiin konkreettisemmin myös kalaston tilan paranemisena – lähinnä lohikalojen määrän runsastumisena.

Tieto kalaston tilan paranemisesta tai huononemisesta saadaan taas seurannan kautta, joka alkaa jo ennen suunniteltujen toimenpiteiden toteuttamista. Mutu-tuntuma kun ei kerro kovin luotettavasti kalaston tilan muutoksista. Välttämättä tavalliselle kansalaiselle, esimerkiksi pienen padon omistajalle, esteellisyyden poiston myötä tapahtuva hyöty, lohikalojen tilan paraneminen ja sen itseisarvo, ei merkitse kuitenkaan mitään. Padon poiston hyöty konkretisoituu vasta sitten, kun mulloset tirisee voissa pannulla. Toki, siihenhän tässä pitkällä aikavälillä

Ylempi kuva: Jos rantojen perkuukivilleihin ei saa koskea, niin kunnostusmahdollisuudet jäävät olemattomiksi ja samoin myös kunnostuksista saatavat hyödyt. Pelkkä soraistaminen on resurssihukkaa, sillä seuraavat tulvat huuhtovat kutosorat kauas alavirtaan. Kannattaako resursseja uhrata kohteeseen, jos kunnostusta ei voi tehdä tarpeen vaatimalla tavalla?

Alempi kuva: Onko kohde luonnontilainen, luonnontilaisen kaltainen, kunnostettu vai ihmistoiminnan jälkeen "luontaistunut/villiintynyt"? Kuvan kohdan ylä- ja alapuolelta löytyvät perkuukivillit viittaavat mahdollisesti viimeiseen em. vaihtoehtoon. Myös kunnostuksia on vähäisissä määrin voitu aikoinaan tehdä – tarkkaa tietoa ei ole.

osin juuri pyritään – että myös eteläisessä Suomessa voisi joskus ottaa ruuaksi luonnossa syntyneen ja sopivan kokoisen taimenen.

Sähkökoekalastuksilla saadaan tietoa kalastosta: lajistosta ja runsaussuhteista. Lohikalojen kohdalla mielenkiinto on ensisijaisesti kesänvanhoissa yksilöissä – vanhempien yksilöiden kohdalla pyydetävyys heikkenee ja siten myös tulosten tarkkuus. Sähkökoekalastuksilla ei kuitenkaan saada tietoa emokalojen määrästä kuin ehkä hyvin karkeasti: paljon poikasia on paljon emokaloja ja vähän poikasia on vähän emokaloja? Emokalojen määrästä saadaan suuntaa antavaa tietoa kutupesäkartoituksilla. Mutta sekään ei kerro yksinään poikasten määrästä. Paljon emokaloja ei välttämättä tarkoita automaattisesti paljon poikasia. Molempia seurantamenetelmiä tarvitaan, mutta myös uusille seurantamenetelmille voi olla paikkansa.

Turha este. Alkuperäinen käyttötarkoitus lakannut. Tosin, kuvan ulkopuolelle jää pieni, osittain esteellinen sivu-uoma, jota pitkin kaloilla on mahdollisuus nousta padon yläpuolelle. Laitetaanko enemmän resursseja esteen poistoon vai vähemmän resursseja nykyisen sivu-uoman toimintakelpoisuutta parantaviin toimenpiteisiin?

Tarvitaan myös kunnostusmenetelmien kehittämistä ja kunnostuksiin liittyvän osaamisen lisäämistä. Jokaisen yhtään virtavesien, kunnostusten ja lohikalojen parissa työskentelevän tulisi edes joskus, mielellään useammin, osallistua kentällä kalaston tilan seurantoihin. Niillä pienillä kentältä saatavilla ahaa-elämyksillä voi olla merkittävä vaikutus omaan tekemiseen ja kunnostusten onnistumiseen. Ne pienet ymmärrykset siitä, että miksi kesänvanhat taimenet ovat juuri tietyillä alueilla tai miksi kalat eivät kude tietylle alueelle, lisäävät toimijoiden osaamista ja voivat säästää merkittävästi resursseja, kun asiat tehdään kerralla aiempaa paremmin. Esteellisyyden poistoon tähtäävät hankkeet tai pelkät kalataloudelliset kunnostukset voivat kuitenkin maksaa suuriakin summia – huomattavasti enemmän, mitä aikoinaan virtavesien pilaamiseen on mennyt rahaa. Onneksi nykyisin apua ja avustuksia on paljon helpommin ja enemmän saatavilla, esimerkiksi vaelluskalaohjelma Nousun kautta.

Onko järvitaimenella tulevaisuutta?

Jos kunnostusten kautta, kuten toivottavaa olisi, elinolosuhteiden laadun ja määrän kasvun myötä, lohikalojen poikastiheydet Järvi-Suomessa saataisiin kasvamaan, lähtisi oletettavasti enemmän poikasia myös vaellukselle. Ja kun enemmän poikasia

lähtisi vaellukselle, niin todennäköisesti enemmän vaeltajia palaisi myös lisääntymään. Jos, oletettavasti, todennäköisesti. Paljon epävarmuutta ilmassa. Jos kunnostukset ovat kuitenkin onnistuneet ja poikasia lähtee tutkitusti runsaasti vaellukselle, niin entä jos niitä vaeltajia ei palaakaan kotijokiin lisääntymään? Onko vika syönnösalueiden luonnollisissa vihollisissa vai luonnottomissa ”vaellusesteissä”? Mitä toimenpiteitä uskalletaan tehdä seuraavaksi?

Oli kyseessä viranomaiskunnostus tai talkookunnostus, niin virtavesien lähtötilanne tulisi selvittää ennen kunnostuksia. Ennakkoselvityksillä voidaan saada tietoa siitä, että onnistuuko lohikalojen lisääntyminen ylipäänsä vai tulisiko ennen laajempia kunnostuksia tehdä muita vedenlaatua parantavia toimenpiteitä. Pelkkä soran mättäminenkin kun ei välttämättä maailmaa paranna – varsinkaan jos tuloksia ei edes seurata. Sama koskee myös istutuksia. Jos kohteessa on lisääntyvä taimenkanta, niin istutuksista tulisi lähtökohtaisesti pidättäytyä.

Kalataloudellisissa kunnostuksissa tai ehkä ennemminkin virtavesien ennallistamisissa prioriteettina tulee kalakannan ja muun vesieliöstön elinvoimaisuuden parantaminen ja luonnontilaisuuden kaltaisen tilan palauttaminen, huomioiden kuitenkin myös lähialueiden kasviston ja eläimistön. Muut ihmisten intressit ovat toissijainen seikka. Kompromissiratkaisut eri intressien yhteensovittamiseksi voi vesittää kunnostusten hyödyt kalojen kannalta. Hävitettyjä alkuperäisiä lohikalakantoja ei saa kuitenkaan enää palautetuksi, tehtiin kunnostukset kuinka hyvin tahansa.

Kalastajat ovat hyötynneet osakaskuntien yhdistämisistä

Etelä-Savoon on muodostunut nopeasti hyvät kalastusmahdollisuudet sekä kehittyneet lupajärjestelmät ja osakaskuntien sähköiset palvelut. Kaikilla kalatalousalueilla ja suurimmilla osakaskunnilla on internet-sivut, mikä on mahdollistanut maakunnallisen kalastuslupien infosivuston avaamisen.

Osakaskuntien yhdistämisä on tehty viimeisen 10 vuoden aikana Etelä-Savossa enemmän kuin muissa maakunnissa yhteensä. Suurimmissa yhdistämishankkeissa yli 60 osakaskuntaa on laittanut alueensa yhteen ja kehittävät laajemman alueen kalataloutta. Vajaa tuhat pientä osakaskuntaa on lakkautettu ja isoja osakaskuntia on syntynyt tilalle 30 kappaletta. Uusien osakaskuntien keskimääräinen koko on noin 6000 hehtaaria, kun osakaskuntien keskimääräinen koko oli vielä 2000-luvun alussa vain 230 hehtaaria. Yhdistämiset ovat olleet mahdollisia hankeavusteisesti.

Kaikki ovat tyytyväisiä osakaskuntien yhdistämisiin

Vesialueen omistajat ja kalatalousalueet ovat suhtautuneet yhdistämisiin erittäin positiivisesti, onhan vesialueen omistuksen pirstaleisuus vaikeuttanut kalastuksen järjestämistä ja hoitotoimia jo liian pitkään. Pohjois-Savon ELY-keskuksen toteuttaman kyselyn perusteella niin vesialueen omistajat kuin kalastajat ovat olleet tyytyväisiä isoihin osakaskuntiin ja nykyaikaiseen toimintaan.

Isojen osakaskuntien toiminta on nykyaikaista ja talous vahvalla pohjalla. Isoimpien osakaskuntien vuositulot ovat yli 40 000 euroa ja kalastuslupatulokin noin 20 000 euroa. Vastaavasti suurimmat menot kohdistuvat kalojen istutukseen ja hankkeiden toteuttamiseen. Isot osakaskunnat ovat hyödyntäneet hankerahoitusta ja hankevastaavina erilaisissa paikallisen kehittämisen hankkeissa. Kalastuksen valvontaan kohdennetaan myös aikaisempaa enemmän varoja. Isoilla osakaskunnilla on tuloja 1–4 euroa per hehtaari, joista kalastuslupatuloja on 20–70 prosenttia ja loput muita tuloja, kuten omistajakorvauksia ja norppasopimuskorvauksia.

Lisätietoja:

- www.kalastusetelasavo.fi
- www.vetovoimaa-maaseudulle.fi

Järvi-Suomen kalatalouspalvelut

Pohjois-Savon ELY-keskus

ELY-keskus on kalatalousasioista vastaava alueviranomainen.

Pohjois-Savon ELY-keskus vastaa Järvi-Suomen kalataloustehtävistä Pohjois-Savossa, Etelä-Savossa, Pohjois-Karjalassa, Keski-Suomessa, Pirkanmaalla, Kanta-Hämeessä ja Päijät-Hämeessä.

Sähköpostiosoitteet:
etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Kallanranta 11
PL 2000, 70101 KUOPIO
www.ely-keskus.fi

Yhteystiedot

Hämeenlinna

JORMA KIRJAVAINEN

johtava kalatalousasiantuntija, puh. 0295 025 059

JARI PELKONEN

kalatalousasiantuntija, puh. 0295 025 085

Joensuu

HELENA HAAKANA

kalastusbiologi, puh. 0295 026 201

HELI PEURA

kalatalousasiantuntija, puh. 0295 026 088

Jyväskylä

MARKUS HUOLILA

kalastusbiologi, virkavapaalla

MIIA MUHONEN

kalastusbiologi, puh. 0295 029 065

TARMO MUURI

Kalastusbiologi, puh. 0295 024 031

VELI-MATTI PAANANEN

kalatalousasiantuntija, puh. 0295 024 582

OLLI SIVONEN

ylitarkastaja, puh. 0295 024 540

Kuopio

TOMMI RAUTAINEN

kalatalousasiantuntija, puh. 0295 026 585

TIMO TAKKUNEN

yksikön päällikkö, puh. 0295 026 626

MARKKU TUOMAINEN

kalastusbiologi, puh. 0295 016 592

Lahti

ILKKA VESIKKO

kalatalousbiolog, puh. 0295 025 184

Mikkeli

TEEMU HENTINEN

kalastusbiologi, puh. 0295 024 037

SARI HIMANEN

rahoitussihteeri, puh. 0295 024 039

TERO NIEMINEN

kalatalousasiantuntija
puh. 0295 026 035

Rovaniemi

ELIAS RAUHALA

lakimies, puh. 0295 037 056

Tampere

HANNU SALO

kalastusbiologi, puh. 0295 025 095

NÄKYMIÄ | TAMMIKUU | 2023
UUTISRYSÄ 1/2023
ELY-KESKUS | JÄRVI-SUOMEN KALATALOUSPALVELUT
KALATALOUSYKSIKÖN TIEDOTUSLEHTI 1/2023

Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Järvi-Suomen kalatalouspalvelut

Taitto: KEHA-keskus

www.doria.fi/ely-keskus.fi | www.ely-keskus.fi

UUTISRYSÄN TOIMITUS

Päätoimittaja Hannu Salo
ELY-keskus / Järvi-Suomen Kalatalouspalvelut
Puh. 0295 025 095
hannu.salo@ely-keskus.fi